

Rajz: Farnadi-Jerusalími Temima. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Szerkesztés: Székely Mari

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

Szukot – az ünnepi csokor szimbólumai

Az utóbbi időben a Bét Jehuda zsinagógában a heti háromszori online tanulásainkon a *Meszilát Jesárimot* tanuljuk. Ez a könyv a muszár irodalom egyik klasszikusa, melynek a lényegi üzenete a *haszidut-hoz*, azaz a jámborsághoz vezető út felfedezése.

Mit tanít nekünk a Meszilát Jesárim Szukot ünnepe kapcsán?

Szukot ünnepének egyik fő micvája a *luláv*, vagyis ünnepi csokor lengetése, melyben négyféle növény van. A híres hasonlat szerint a négyfajta növény négyféle embertípusnak felel meg: az egyik, akinek jócselekedetei és Tóratanulása is van, a másik akinek egyik sincsen, a maradék kettő pedig akinek vagy csak az egyik, vagy csak a másik van.

Miért fontos, hogy a közösségben mind a négyféle embertípus megjelenjen?

Egy magyarázat szerint a közösség csak úgy teljes, ha nemcsak tökéletes tagjai vannak. Egy másik megközelítés szerint a közösség célja, hogy az előrehaladottabb tagok jó hatással lehessenek mindenki másra.

Egy jó példa az ilyen hatásra az, ahogyan a Midrás illusztrálja, hogy Mózes bátyja, Áron, hogyan vette rá az embereket arra, hogy a helyes úton járjanak: direkt olyan barátokat” keresett, akikről tudta, hogy

könnyen engednének valamilyen bűn csábításának. Ők azonban sokszor éppen azért nem mertek vétkezni, mert az jutott eszükbe:

„*vajon mit szólna a barátom, Áron, ha megtudná, hogy ilyesmit tettem?*” (Ávot de Rabbi Nátán 12:3)

Igazak és jámborok

A *Meszilát Jesárim* könyv címe szó szerint azt jelenti, hogy „egyenesek útja”. Azért ezt a címet kapta, mert egy útvonalat kínál, amelyik elvezeti az embert a *cádik [igaz]* ember szintjétől a *haszid [jámbor]* ember szintjére.

Magyarul nem annyira érezzük a különbséget a *jámbor* és az *igaz* ember között. Héberül azonban – a *Meszilát Jesárim* rendszerében – az *igaz* ember az, aki megcsinál mindent, amit meg kell csinálnia, és a *haszid* az, aki még többet is megtesz.

A könyv fő célja az, hogy az olvasót meggyőzze arról, hogy az utóbbi ambíciót válassza az előbbi helyett:

ne elégedj meg azzal, amit a Tóra megkövetel tőled, hanem kerülj be az „elit csapat”-ba.

Akiknek az a különleges jelentőségük, hogy kiemelkedő kvalitásaikkal az egész népet magasabb szintre emelik, és ezáltal újabb érdemekhez juttatják a közösséget.

Emellett a könyv azt is célul tűzi ki, hogy segítsen az olvasónak megmutatni az utat, ami erre a szintre vezet.

Első pillantásra nyilvánvaló, hogy a *haszid* szintre csak a *cádik* szinten keresztül lehet eljutni: az lehet kiemelkedően jó, aki mindent megtesz, ami „kötelező”.

Ez azonban látszólag ellentmond annak a hétköznapi tapasztalatunknak, hogy igenis ismerünk olyan embereket, akik bizonyos területen kiemelkedő kvalitásokkal rendelkeznek, például nagyon kedvesek vagy türelmesek, és ezzel együtt nem tartják meg a Tóra törvényeit (például nem vallásosak, nem tartanak szombatot, vagy nem esznek kósert).

A közös és az egyéni fejlődés törvényei

Talán a legegyszerűbb válasz erre a kérdésre az, hogy ez a könyv alapvetően vallásos emberek számára íródott, akiknek a tórai törvények betartása és elfogadása természetes.

Ennél bátrabb volna azt mondani, hogy

valódi nagyság nem érhető el a Tóra nélkül.

Ha mégis emberi nagyságot látunk ott, ahol a Tóra hiányzik, akkor az nem valóságos küzdelem és fejlődés, növekedés eredménye, hanem veleszületett adottság, potenciál.

Mivel a Tóra szerzője az Örökkévaló, aki az egész világot, így az embert is teremtette. Ő az aki az embert és a pszichológiai felépítését is a lehető legjobban ismeri. Ezért a Tórában olyan parancsolatokat adott, melyek által a fejlődés elérhető:

„*Nem másért adatott a Tóra, csak azért, hogy finomítsa, fejlessze a teremtményeket.*” (Berésit Rábá 44)

A Tóra tehát a „legkisebb közös többszörös”, a minden ember számára szükséges alap, amire építheti a saját személyiségfejlődését.

De vajon mindenkitől elvárattatik az, hogy ne csak a Tóra által megkövetelt törvényeket

tartsa be – ez az a szint, amit a Meszilát Jesárim *cádik [igaz]* néven említ –, hanem emelkedjen fel, és legyen *haszid [jámbor]*?

Ha képes rá, akkor igen. Több helyen utal rá a Meszilát Jesárim, hogy ez nem feltétlenül való minden embernek. A Tóra az a minimum, amire mindenki képes.

Ezen túl a Tóra egyfajta „ugródeszka” is: aki alaposan tanulmányozza, az felfedezheti benne, hogy a saját, egyéni fejlődési útját – a *haszid* szint elérését, a saját „univerzumnán” belül – merre folytassa.

Szombat és kóser ételek – mindenkinek szüksége van rájuk?

Vizsgáljuk meg két fontos példán – a szombat és a kóseriség példáján – keresztül azt, ahogyan a Tóra meghatározza ezt a mindenki számára közös alapszintet.

A szombatnak rengeteg részlete van: 39 főmunkát tilos végezni (*Misna, Sábát 7:2*), melyekhez számos kategória és rabbinikus tilalom kapcsolódik.

A szombat gyakorlati lényege és legszembe-tűnőbb jellegzetessége a ma embere számára azonban ennél jóval rövidebben meghatározható: egy szombattartó zsidó szombaton nem visz semmit magával az utcán (táskát, telefont, pénzt, kulcsot vagy zsebkendőt), valamint otthon sem használja az okostelefonját, sem más elektronikus eszközeit.

Természetesen ennél sokkal több törvényt és részletet kell ismernie annak, aki a szombatot be akarja tartani. Ez viszont egyrészt kiváló „indulócsomag” – egy kezdő érdeklődő könnyen kipróbálhatja, akár csak egy fél vagy harmad nap erejéig.

Másrészt megérthető belőle az, hogy a Tóra a szombatot a személyiségfejlődés alapvető

és általános követelményeként határozza meg, mindenki számára kötelező törvényként:

Aki nem tapasztalja meg a szombat nyugalomát, hanem az egész életét állandóan „csatlakoztatott” állapotban tölti, annak valóban nehéz eljutnia a jámborság [*haszidut*] kiemelkedő szintjéig.

Amint fentebb említettük, a „kiemelkedés” nem azt jelenti, hogy valamiben jobbak vagyunk másoknál, hiszen mindenki jobb másoknál valamiben. Hanem azt, hogy fejlődünk, egyről a kettőre jutunk. Ennek pedig a szombat által jelentett nyugalom és figyelem alapvető feltétele.

A másik példa a kóser ételek fogyasztása. Bölcsseink tanítása szerint a Tórának a megértése és tanulmányozása attól is függ, hogy mit viszünk be a szervezetünkbe. A tisztátalan ételek fogyasztása mintegy „*eltömíti a lelket*” (*Jomá 39a*), vagyis megnehezíti a szellemi érzékelés finomságát.

A Tóra tanulására márpedig szükségünk van a fejlődéshez, mert az adja meg azt a stabil, állandó intellektuális energiaforrást, amelynek segítségével képesek lehetünk szembe szállni a minket állandóan érő kihívásokkal, kísértésekkel.

Az ünnepi csokor – közösség, ami érdemeket hoz mindnyájunknak

Eszerint a Meszilát Jesárim üzenete Szukot ünnepére az, hogy az ünnepi csokor lengetésekor gondoljunk arra, hogy miért fontos számunkra a közösséghez tartozás. A teljes közösségben *cádikok* és *haszidok* egyaránt vannak – jelenlétükkel és személyes példájukkal számunkra is kijelölik az utat és inspirációt jelentenek.

Szukot az egyetlen ünnep, amit a Tóra az öröm érzéséhez közvetlenül hozzákapcsol (ld. Mózes 3., 23:40). A nagyünnepek, a „Félelmetes Napok”, a magunkba nézés és a megtisztulás ideje, eljön az öröm ideje.

Ez az öröm pedig a lelkesedés és új kezdet öröme, a szellemi fejlődés öröme – az az öröm, hogy a megszerzett új évet ezúttal valami igazán nagyszerű célra fogjuk használni.

KÖZÖSSÉG

Kedves Közösség,

Péntek este kezdődik Szukot ünnepe.

Közösségünkben – néhány év kényszerszünet után – ismét együtt ünnepelehetünk meg Ros Hásáná és Jom Kipur szent napjait. A zsinagóga melletti udvaron már áll a sátor, és vár mindannyiunkat!

Jövő héten, Szukot félünnep csütörtök délutánján ismét egy közös zenélés [*kumsitz*] vár ránk (október 5-e, 17:30), melyre mindenkit szeretettel várunk! A nagyünnepek előtti, hasonló alkalomról számos pozitív visszajelzés érkezett, érdemes tehát csatlakozni!

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**¹: 18:10-ig (legkorábbi időpont: 17:14).

Gyertyagyújtás **szombat este**: 19:12-től.

Ünnep kimenetele: vasárnap este 19:10.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Szombat reggel 9:00-kor ima, *Hálél [ünnepi zsoltárok]*, majd Tóraolvasás.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el otthon mind a péntek esti ima után (legkorábban 19:14-kor), mind a szombat reggeli ima előtt (legkésőbb 9:36-ig).

Chág Szukot Száméách! Boldog és felemelő sátoros ünnepet!

Az OMEK MAGAZIN II. évfolyam 16., valamint III. évfolyam 1-3. száma

Iszer Jozséf ben Jekutiel Jehudá háLévi

emlékére szentelt adománynak köszönhetően jelenhetett meg.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelkének felemelkedésére!

Davidovics Joszi (Iszer Jozséf ben Jekutiel Jehudá háLévi) számos budapesti közösségben mind az imáknak, mind a tanulásoknak meghatározó alakja, különlegesen kitartó, és másokat is erősítő, stabil oszlopa volt.

Korai vesztesége kézzelfogható úrt hagyott maga után.

„Az igaz ember távozása nyomot hagy: ő volt a város díszje, fényessége, ékessége.” (Rási, Mózes 1., 28:10)

¹ FIGYELEM: ebben az időszakban utoljára ezen a héten lesz a gyertyagyújtás utolsó időpontja a 18 órás esti imakezdetés után!